

Bienen, Hummeln, Wespen im Garten und in der Landschaft

Frans Janssen

Onder deze titel beschrijft het auteurssechtpaar Helmut en Margrit Hintermeyer achtereenvolgens honingbijen, hommels, solitaire bijen en wespen, solitair en sociaal.

Met 130 kleurenfoto's, 28 tekeningen en 7 kleurtabellen wordt in 112 pagina's de lezer op zeer inzichtelijke wijze het belang van genoemde insecten duidelijk gemaakt. Met de uitgave van dit boek wil het 'Bayerischer Landesverband für Gartenbau und Landschaftspflege' haar zorg uitspreken over de bedreigde situatie waarin diverse soorten bijen en wespen verkeren en tevens aangeven welke mogelijkheden er zijn om verbeteringen aan te brengen. Nadruk wordt gelegd op observatie in tuin, hoe klein ook, en landschap. Om de leefsituatie te verbeteren worden via schitterende foto's planten getoond, die voor de fourage van de insecten dienen. Onder de wilde bijen zitten echte 'Feinschmecker' die soms maar op één bloemsoort vliegen. De kwetsbaarheid voor deze soorten moge duidelijk zijn! Ook wordt veel aandacht via tekeningen gegeven aan nesthulp.

286

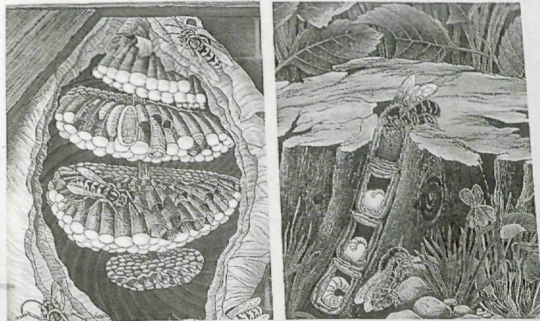
Natuur in de woonomgeving

Onder deze naam is enkele jaren geleden door diverse instellingen, w.o. de VBBN, gepoogd meer belangstelling te wekken voor al wat kruipt en fluit, zoemt en fladdert in de woonomgeving. Spijtig genoeg is dit project, waarvoor zelfs 'Brussels' geld beschikbaar was, niet van de grond gekomen. Het aardige van dit boek is, dat het precies aansluit, bij wat het mislukte project wilde. Heel systematisch worden achtereenvolgens honingbijen, hommels, solitaire bijen, wespen en hoornaars behandeld. Hoofdstuk I zal de modale imker weinig nieuws bieden, hetgeen echter niet geldt voor de rest van het boek. Bijzonder fraai in woord en beeld worden de hommels gepresenteerd: soorten worden beschreven, specifieke hommelpflanzen genoemd, nesthulp beschreven en determinatiekenmerken van de voornaamste soorten vermeld.

Solitair bijen

Discussies over solitaire bijen zijn de laatste tijd heftig. Vooral solitaire bij versus honingbij. Daarbij worden velen hoogst zelden gehinderd door kennis van zaken. De term is eigenlijk niet juist als men wilde bijen bedoelt. Onder de wilde bijen zitten nl. ook sociale

Bienen, Hummeln, Wespen im Garten und in der Landschaft

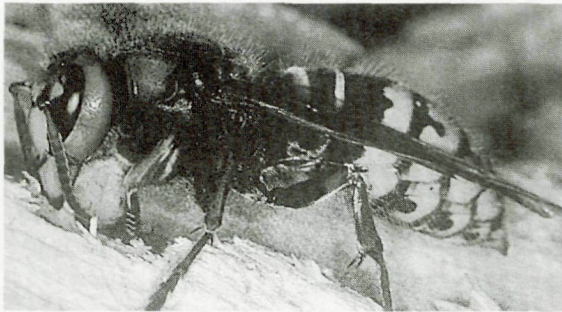

Titelpagina 'Bienen, Hummeln, Wespen im Garten und in der Landschaft'. Foto: Frans Janssen

soorten! 'Wildbienen' is dus een betere term! Er zijn in Europa vermoedelijk zo'n 500 soorten wilde bijen, waarvan de kleinste slechts enkele millimeters meten en meer op vliegende mieren lijken dan op bijen. Dus waar praat je over, als je het over wilde bijen hebt. De auteurs hebben zich daarom tot de bekendste soorten beperkt, zoals zijde-, wol-, pels-, zand- en metselbijen, waarvan de bestuivende arbied zowel voor wilde als cultuurgewassen van betekenis is. Ook de manier waarop stuifmeel verzameld wordt: krop- of beenverzamelaars wordt onder de aandacht gebracht. Omdat het ook bij onze oosterburen niet goed gaat met de wilde bijen, een aantal soorten is in de laatste dertig jaar verdwenen, wordt veel nadruk gelegd op nesthulp en uiteraard voedselplanten.

Wespen: solitair en sociaal

Wespen staan niet hoog op de populariteitsladder. Niettemin breken de auteurs een lans voor bescherming van de wesp. Eerst worden enkele bekende solitaire soorten beschreven zoals de metsel-, leem-, goud- en urtjeswesp. En de bijenwolf! Deze verlamt honingbijen en legt er eitjes op. In ons klimaat is de bijenwolf zeldzaam. Tot de sociale soorten behoren de plaaggeesten, die menig zomerterrasje tot een hel kunnen maken. Denk maar eens terug aan de schoolreisjes met veel ijs en limonade. In de regel zijn dit de gewone wesp (*Wespa vulgaris*) en de Duitse wesp (*Vespa germanica*). Maar er zijn veel meer soorten, die in dit boek uitgebreid aan de orde komen.

Hoornaar (*Vespa cabro*) in volle schoonheid, maar jammer genoeg met weinig vrienden. Foto: Frans Janssen

Hoornaars

In het laatste hoofdstuk wordt diep ingegaan op een van de grootste en fraaiste wespesoorten in Europa nl. de hoornaar (Hornissen). Er is geen insect, waarover zoveel hardnekkige vooroordelen in omloop zijn. Zo zouden zeven hoornaars een paard kunnen doden, drie een volwassen mens en twee een kind! Is dit beeld juist? Volgens de auteurs is gebleken na onderzoek, dat het hoornaarsgif niet wezenlijk verschilt in toxiciteit en hoeveelheid in vergelijking met bijen- en wespengif. Een muis weerstond zonder gevolgen zes steken en een rat zelfs zestig zonder blijvende gevolgen! Waar komt die angst nu vandaan? Waarschijnlijk door de grootte, een koningin van vier centimeter zonder de uitsteeksels een flink beest. Bovendien zijn ze erg luidruchtig. Recente ervaringen hebben geleerd, dat het heel vreedzame beesten zijn, waarvan het nest (100-300 inwoners) zonder bezwaar tot op een meter te benaderen is. De onverwachte aanvallen bij onweersdreiging of sterke parfum- of zweetluchtjes waar onze bijen op reageren, is de hoornaars geheel vreemd. De spijskaart van een hoornaarsvolk is

Een zijdebij (*Colletes* sp.) op echte kamille. De meeste zijdebijen zijn in hun stuifmeelvoorziening zeer kieskeurig. Foto: Frans Janssen

gevarieerd. Voor dierlijk eiwit worden vliegen, wespen, wilde bijen, eikebladrollers, libellen en ook af en toe een honingbij gevangen. Per volk tot 500 gram dagelijks. Dit is meer dan zes mezenfamilies naar binnen slepen. Voor de suikers wordt vooral overrijp valfruit genuttigd. In Europa komen twee soorten hoornaars voor, echter in ons gematigde klimaat alleen de *Vespa cabro*, en dan nog maar heel zelden. In Duitsland is de hoornaar een observatieobject van de eerste orde geworden. In speciale kasten kunnen in bezoekerscentra deze prachtige insecten worden bekeken.

Voor wie is dit boek? Eigenlijk voor iedereen, die niet over elke soort een handboek wil aanschaffen en toch goed geïnformeerd wil zijn. Een redelijke kennis van de Duitse taal mag worden verondersteld. Voor wie erg nieuwsgierig is geworden en nog veel meer wil weten, biedt de uitgebreide literatuurlijst vele mogelijkheden.

'*Bienen, Hummels, Wespen im Garten und in der Landschaft*' is te koop in de Imkersshop van het Bijenhuis te Wageningen, prijs f 27,50.

De imker

*De imker imkert immer door
daar heeft hij immers bijen voor.
Hij heeft immens veel plezier
in dat kleine bruine dier.
Z'n huisdier, kun je het wel noemen
hij is geneigd om mee te zoemen.
Hij loopt er rustig tussen door
met bedachtzaam en traag bewegen
soms iets van de vliegplank vegen
Verder niet te veel bemoeien
dan gaande volken prachtig groeien.
En is het volk op z'n top
komt er een honingkamer bovenop.
Maar bodylotion of parfumeur
maakt bijen knorrig, dan krijgt hij gezeur.
Ze kunnen daar beslist niet tegen
en worden dan wat agressief.
Hij kan dan ook worden gestoken
de bijen zijn dan echt niet lief.
Met een kap op en handschoenen aan
blaast hij wat rook in of langs de kast
dan heeft hij meteen veel minder last.
Door aandacht en netheid te tonen
zullen de bijen hem belonen.
Waarmee, dat is voor hem gewis
het vloeibare goud dat honing is.*

Ids van Dussen, Almere